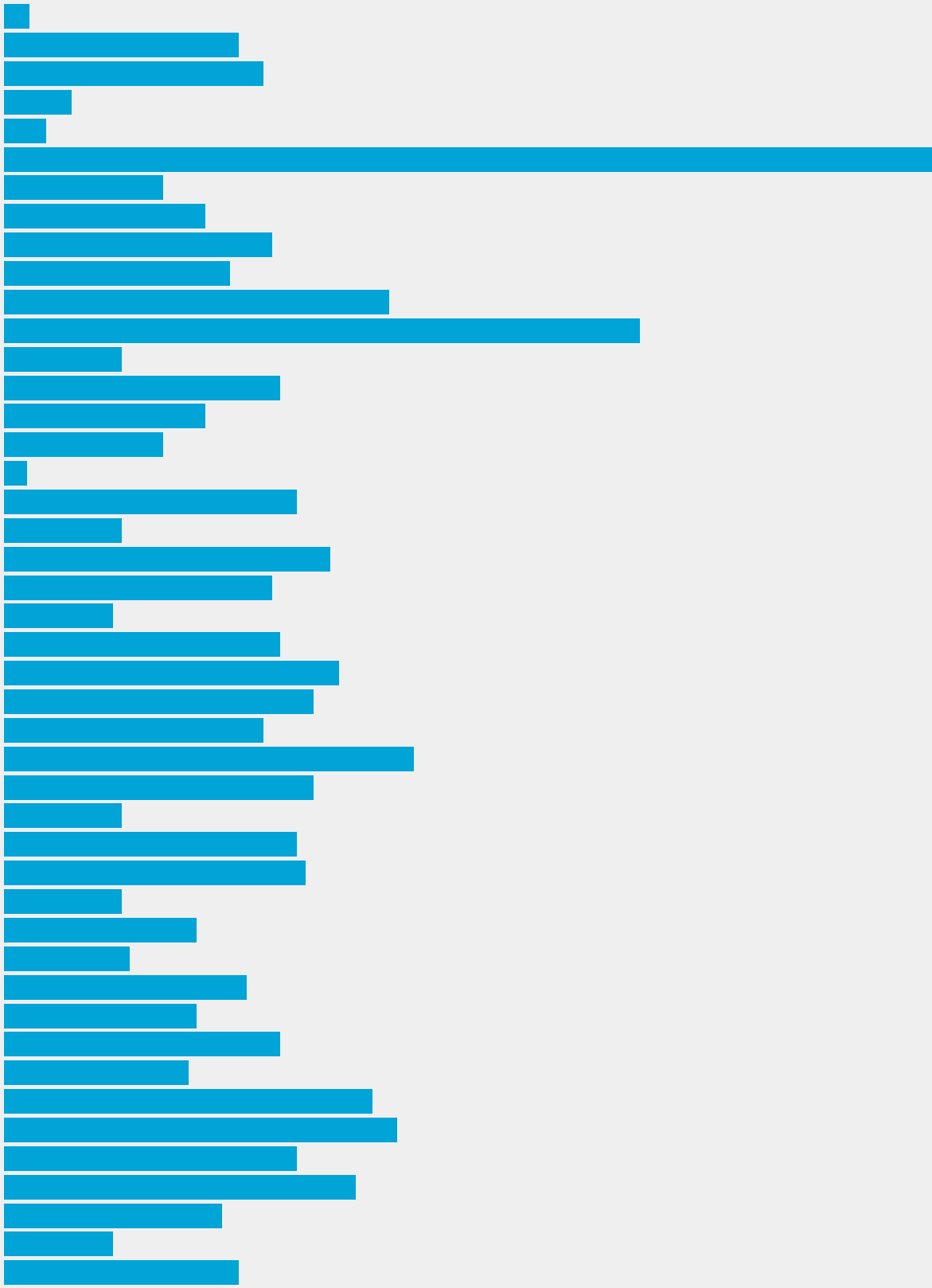

Folketrygdfondet

EIERRAPPORT 2013

4	INNLEDNING
4	Kort fortalt
6	Adm. direktørs kommentar
8	Hva, hvor og hvordan
10	ANSVARLIG INVESTERINGSPRAKSIS
10	Dette er vi opptatt av: Redusere risiko, skape verdier
11	Viktig å være i Norden
12	Sentrale eierspørsmål
13	EIERSKAPSUTØVELSE AKSJER SISTE ÅR
13	Dialog
14	Dialoger med selskapene
15	Generalforsamlinger i Norge
19	Tema: «Proxy agents»
20	Generalforsamlinger i Norden
22	Valgkomiteer og styrende organer
24	ESG-analyser og fokusområder
27	Tema: CO ₂ -analyse av porteføljen
28	UTØVELSE AV KREDITORRETTIGHETER SISTE ÅR
28	Renteporteføljen: Tettere oppfølging av utstederne
30	VERKTØY OG INITIATIVER
30	Veiledende dokumenter
31	Eksterne initiativer
32	MANDATER, RETNINGSLINJER OG PRINSIPPER

FORVALTER FELLESSKAPETS MIDLER

STATENS PENSJONSFOND

...understøtte statlig sparing for finansiering av pensjons-
utgifter og underbygge langsiktige hensyn ved anvendelse
av statens petroleumsinntekter...

Fra Statens Pensjonsfonds formål

STATENS PENSJONSFOND UTLAND

forvaltes av
Norges Bank

4 397

milliarder per
andre kvartal

Blir tilført nye midler fra
petroleumsvirksomheten.
Bidrar til å dekke utgifter
på statsbudsjettet.
Jf. «Handlingsregelen»

STATENS PENSJONSFOND NORGE

forvaltes av
Folketrygdfondet

151

milliarder per
andre kvartal

Norsk aksjeportefølje **50,2 %**
Norsk renteportefølje **34,5 %**
Nordisk aksjeportefølje **8,9 %**
Nordisk renteportefølje **6,4 %**

«Lukket fond»: Tilføres ikke
nye midler, og avkastningen
legges løpende til fondet.
Grunnkapital fra overskudd
i folketrygden 1967-1979.

STATENS OBLIGASJONS- FOND

forvaltes av
Folketrygdfondet

Investert andel av Statens
obligasjonsfond utgjorde
per andre kvartal 3,1 milli-
arder kroner. Er ikke en del
av Statens pensjonsfond.
Ble innført som et tiltak
under finanskrisen i 2009.

Folketrygdfondet er et særlovsselskap som forvalter Statens pensjonsfond Norge etter mandat gitt av Finansdepartementet. I tillegg forvalter Folketrygdfondet Statens obligasjonsfond. Kapitalen står som innskudd i Folketrygdfondet og investeres i Folketrygdfondets navn.

LANGSIKTIG AVKASTNING

Målet for forvaltningen av Statens pensjonsfond Norge er høyest mulig avkastning over tid innenfor gitte rammer.

Beregnet for de siste fem årene har gjennomsnittlig årlig avkastning vært 6,0 prosent. Dette er 1,0 prosentpoeng over referanseindeksene som Folketrygdfondets forvaltning måles mot. Se rapport for 2. kvartal 2013 på www.ftf.no.

For Folketrygdfondet handler ansvarlig investeringspraksis om å redusere risiko og sikre langsiktig avkastning. Vi har finansiell begrunnelse når vi kartlegger selskapenes håndtering av miljø, samfunnsmessige forhold og selskapsstyring (ESG-spørsmål). Som langsiktig og stor investor har vi også finansiell motivasjon for å engasjere oss i tiltak for velfungerende kapitalmarkeder i Norge og Norden.

Vårt mandat legger til grunn at god avkastning over tid er avhengig av bærekraftig utvikling i økonomisk, miljømessig og samfunnsmessig forstand. Folketrygdfondet skal følge anerkjente prinsipper for ansvarlig investeringsvirksomhet og eierskapsutøvelse, og skal selv aktivt bidra til gode nasjonale standarder.

Betydning for næringslivet

Mandatet innebærer at Folketrygdfondet har en betydning også utover det å gi god finansiell avkastning tilbake til fellesskapet.

Folketrygdfondet bidrar til utviklingen i næringslivet

- med kapital
- med god eierskapsutøvelse
- ved å bidra til mer stabile og velfungerende markeder

Eierskapsutøvelsens rammer

Folketrygdfondet følger opp selskapene gjennom dialog med ledelse og styre, stemmegivning på generalforsamlingene og deltakelse i valgkomiteer, bedriftsforsamlinger og representantskap.

Folketrygdfondet har ikke anledning til å sitte i selskapenes styre, og kan kun eie inntil 15 % av aksjene i norske selskaper og inntil 5 % av aksjene i selskaper notert på andre nordiske børser.

Rapportering

Vårt mandat fastsetter at Folketrygdfondet årlig skal rapportere om sin eierskapsutøvelse og om hvordan hensynet til god selskapsstyring, miljø og samfunnsmessige forhold integreres i forvaltningen. Vi har valgt å gjøre dette i form av en egen eierrapport som utgis i etterkant av generalforsamlingssesongen.

ADM. DIREKTØR OLAUG SVARVA

VÅR VISJON: FORBEDRE MARKEDENE VI OPERERER I

Folketrygdfondet ønsker å bidra til en sunn og god utvikling i selskapene vi har investert i og markedene vi er operative i. Vi prøver å bidra til ryddighet og rolleforståelse, og vår begrunnelse for dette er alltid finansiell.

På Oslo Børs er Folketrygdfondet den største institusjonelle investoren. Ved utgangen av andre kvartal utgjorde Folketrygdfondets investeringer 10 prosent av hovedindeksen og 5 prosent av totalverdiene. Vårt oppdrag på vegne av fellesskapet er å forvalte midlene langsiktig og med best mulig avkastning innenfor gitte risikorammer.

Vi lever tett på norsk næringsliv, og norske selskaper kjenner oss over lang tid.

I de andre nordiske markedene er vi en relativt mindre aktør og spiller derfor også en annen rolle, men vi følger de samme prinsippene for vår investeringsvirksomhet og eierskapsutøvelse i danske, finske og svenske selskaper som i norske.

Vår begrunnelse er alltid finansiell

God eierstyring og selskapsledelse handler om å ivareta eiernes og andre interessenters rettigheter overfor selskapene og sikre god styringsstruktur. Det overordnede målet for all «corporate governance» er å bidra til best mulig verdiskapning over tid.

I det norske markedet ønsker Folketrygdfondet å være en sterk representant for minoritetsaksjonærene, og et grunnleggende hensyn for oss er at alle aksjonærer skal behandles likt. Helt siden Folketrygdfondet på begynnelsen av 1990-tallet fikk adgang til å investere i aksjer, har dette vært sentralt. I de konkrete enkeltsakene som oppstår, har vi og andre minoritetsaksjonærer en klar interesse av at spillereglene følges og at alle aksjeeiere får sine interesser ivaretatt. Over tid handler dette imidlertid også om å bevare den generelle tilliten til det norske aksjemarkedet.

Spillereglene i norsk næringsliv er blitt mer ryddige. Folketrygdfondet har en rolle i dette, og vi tar den alvorlig

Som vi viser i denne rapporten, er Folketrygdfondet representert på generalforsamlingene i selskapene vi er aksjonær i. Fordi et stort antall av børsens aksjonærer fortsatt ikke stemmer på generalforsamlingene, blir Folketrygdfondets stemmeandel høyere og innflytelsen større enn den faktiske eierandelen skulle tilsi.

Slik vi også viser i denne rapporten, betyr ikke vår relativt høye stemmeandel nødvendigvis at vi får flertall og gjennomslag på kort sikt. I flere selskaper har vi også i år stemt mot lederlønnserklæringene fordi disse ikke svarte til våre retningslinjer. Likevel har jeg lyst til å trekke frem nettopp selskapenes lederlønnsordninger som et eksempel på at holdninger og prinsipper vi og andre sentrale aktører står for, får gjennomslag over tid: Ingen av de store og etablerte selskapene på Oslo Børs er lenger på listen over selskaper der vi stemmer mot lederlønnserklæringene.

Generelt kan vi fastslå at spillereglene i norsk næringsliv er blitt mer ryddige. Folketrygdfondet har en rolle i dette, og vi tar den alvorlig. Vi vet også at dette arbeidet må pågå kontinuerlig.

Folketrygdfondet er et resultatorientert investeringsmiljø. Det vi er opptatt av, er avkastning, risiko, forretningsmessige muligheter og konkurransemessige fortrinn. Derfor søker vi også systematisk etter informasjon fra selskapene, og vår begrunnelse for å gjøre dette er alltid finansiell.

Vi vet at våre spørsmål om selskapsstyring, miljøutfordringer og samfunnsmessige forhold av noen fortsatt kan bli oppfattet som forsøk på å

opptre «politisk korrekt». Det handler ikke om det. Markedene verdsetter informasjon, og investorer krever informasjon også om miljø og samfunnsmessige forhold. Dette er en viktig trend, og både nasjonalt og internasjonalt ser vi også at rapporteringskravene i økende grad lovfestes.

Vi støtter denne utviklingen, og vår begrunnelse er enkel: Selskaper som er gode til å gi markedet relevant informasjon, vil opparbeide seg tillit, redusere usikkerhet rundt egen virksomhet og bidra til at investorer og andre interessenter får grunnlag for å forstå risikoen. Dette vil bidra til at de får lavere kapitalkostnader enn konkurrentene.

En langsiktig investor kan ikke lukke øynene for klimatrusselen

Ett av de områdene som får stor oppmerksomhet i dag, og som vi regner med vil få økt oppmerksomhet, er klima. Folketrygdfondet er en langsiktig investor og kan derfor ikke lukke øynene for klimatrusselen. Samtidig er vi en stor investor på Oslo Børs, der en betydelig andel av selskapene er innenfor sektorer med høye klimagassutslipp.

For å få bedre grunnlag for å forstå den langsiktige risikoen i dette, har vi i år for første gang fått gjennomført en analyse av klimagassutslippene fra selskapene i vår portefølje.

Enkelte selskaper vil være mer sårbare enn andre for direkte og indirekte kostnader som kan komme i form av økt CO₂-beskatning, nye reguleringer og kundekrav. Den langsiktige lønnsomheten i vår portefølje kan bli påvirket av hvordan selskapene håndterer sine klimagassutslipp, og dette er derfor et spørsmål vi tar opp med dem. Det er selskapenes

styrer som må etablere strategiene for å håndtere klimagassutslippene. De bør forholde seg proaktivt både til risiko og muligheter, og som investor forventer vi informasjon om dette.

Vårt mål er å være en krevende og forutsigbar eier. I denne eierrapporten, som er den syvende i rekken fra oss, viser vi våre eierprinsipper og hvordan vi i praksis har fulgt dem opp. Det er viktig at selskaper, medaksjonærer og alle andre som har interesse av vår virksomhet, kan gjøre seg kjent med prinsippene vi følger og har mulighet til å etterprøve at vi opptrer slik vi sier at vi skal.

HVA, HVOR OG HVORDAN

Prinsippene for Folketrygdfondets ansvarlige investeringspraksis er de samme for hele porteføljen, men tilpasses i de ulike delporteføljene. Slik utøver vi vårt eierskap:

NORSK AKSJEPORTEFØLJE

MV (mill. NOK): 75 805

Antall selskaper: 47

Ti største investeringer**mill. kroner**

Statoil	13 448
Telenor	9 435
DNB	8 703
Yara International	4 418
Seadrill	4 068
Orkla	3 722
Subsea 7	3 294
Schibsted	2 397
Marine Harvest	2 112
Norsk Hydro	2 012

- **DIALOG:** Løpende dialog med selskapene, samt ved spesielle behov. Se side 13.
- **GENERALFORSAMLINGER:** Deltar på alle, direkte eller ved fullmakt. Se side 15.
- **ESG:** Analyser av alle selskaper. Fokuserområder i tillegg. Se side 24.
- **VALGKOMITEER MM:** Deltar i og gir innspill til valgkomiteer og styrende organer. Se side 22.
- **EKSTERNE INITIATIVER:** Deltar i initiativer og samarbeider med andre investorer. Se side 31.

NORDISK AKSJEPORTEFØLJE

MV (mill. NOK): 13 506

Antall selskaper: 97

Ti største investeringer**mill. kroner**

Novo Nordisk	1 520
Nordea Bank	786
Ericsson	763
Hennes & Mauritz	724
Volvo	666
Atlas Copco	546
Danske Bank	383
Sampo	379
SCA	372
Investor	369

- **DIALOG:** Overvåkning av selskapene. Dialog i særskilte saker. Se side 13.
- **GENERALFORSAMLINGER:** Tilgang på analyser. Stemmer på alle ved fullmakt. Se side 20.
- **SPESIELT FOR NORDISK PORTEFØLJE:** Følger uttrekksbeslutninger Finansdepartementet tar etter anbefalinger fra Etikkrådet. Se side 11.

NORSK RENTEPORTEFØLJE

MV (mill. NOK): 52 138

Antall utstedere av obligasjonslån: 159

Ti største investeringer**mill. kroner**

Den norske stat	10 477
DNB Boligkreditt	4 181
Sparebank 1 Boligkreditt	2 587
Nordea Eiendomskreditt	2 301
Statoil	2 086
DNB Bank	1 512
Eika Boligkreditt	1 262
Bergenshalvøens Kommunale Kraftselskap	1 094
Eksporthfinans	968
Kommunal Landspensjonskasse	952

- **DIALOG:** Overvåkning av selskapene. Dialog i særskilte saker.
- **MISLIGHOLDSSITUASJONER:** Deltar på obligasjonseiermøter. Aktiv ved restrukturering.
- **ESG:** Tas hensyn til i vurderingen av kredittrisiko.
- **KRAV VED RENTEINVESTERINGER:** Investerer kun i lån som har en oppnevnt tillitsmann. Se side 13 og 28.

NORDISK RENTEPORTEFØLJE

MV (mill. NOK): 9 603

Antall utstedere av obligasjonslån: 46

Ti største investeringer**mill. kroner**

Republikken Finland	1 366
Kongeriket Danmark	1 138
Stadshypotek	865
Kongeriket Sverige	775
Swedbank Hypotek	731
Danske Bank	460
Nordea Kredit Realkreditaktieselskab	351
Skandinaviska Enskilda Banken	348
Nordea Bank	333
Svenska Handelsbanken	282

- **DIALOG:** Overvåkning av selskapene. Dialog i særskilte saker. Se side 13.
- **MISLIGHOLDSSITUASJONER:** Eier mindre andeler, spiller derfor mindre aktiv rolle her.
- **SPESIELT FOR NORDISK PORTEFØLJE:** Følger uttrekksbeslutninger Finansdepartementet tar etter anbefalinger fra Etikkrådet. Se side 11.

DETTE ER VI OPPTATT AV:

REDUSERE RISIKO, SKAPE VERDIER

Folketrygdfondet utøver sin eierrolle på mange arenaer: I direkte kontakt med selskapenes ledelse og styre, på generalforsamlinger, i bedriftsfor-samlinger eller representantskap og i valgkomitéer.

Dialog med selskapene har over tid utviklet seg til å bli vår viktigste arbeidsform. Gjennom slik direkte kontakt med selskapene får vi grunnlag for å forstå strategi, utfordringer og risiko.

Vår eierandel skal ikke være over 15 prosent i selskaper notert på Oslo Børs, og vi skal ikke sitte i selskapenes styre. Dette er rammer som er satt for å sikre Folketrygdfondets rolle som finansiell investor.

Krevende og forutsigbar

Vi har som mål å være en krevende, men forutsigbar eier, og vår arbeidsform skal være åpen og kjent.

Som bakgrunn for å forstå Folketrygdfondets eierskapsutøvelse er det viktig å se på eierstrukturen på Oslo Børs der det i dag er tre tyngdepunkter: Offentlig sektor, med til sammen 35,5 prosent av børsens verdier. Utenlandske investorer, som til sammen eier 36,4 prosent av verdiene, men som i varierende grad engasjerer seg som aktive eiere. Privateide norske selskaper, som utgjør 14,5 prosent og som ofte har en dominerende og aktiv eier.

I dette bildet er Folketrygdfondet den største finansielle investoren, med 5 prosent av verdiene på Oslo Børs. Vår eierrolle utøves i selskaper med svært ulike eierkonstellasjoner. Vi har de samme prinsippene med oss hele tiden, men måten vi best utøver vår rolle på, vil i praksis måtte variere med eierstrukturen i det enkelte selskap.

Jakten på «det gode selskap»

Vårt mål er å ha best mulig informasjonsgrunnlag når vi tar våre investeringsbeslutninger, og dette er vår motivasjon når vi analyserer både kvantitative og kvalitative sider av selskapene. Vi er opptatt av avkastning, risiko, forretningsmessige muligheter og konkurransemessige fortrinn.

Folketrygdfondets størrelse i det norske markedet

gjør at vi i mindre grad enn mange andre investorer kan gå raskt inn og ut av enkelt-selskaper. Våre eierposter i det norske markedet vil være relativt store, og har vi først valgt å investere i selskapet, vil vi som regel også leve med denne investeringen over år.

Jakten på det gode selskap å investere i er derfor grunnleggende for Folketrygdfondet.

Våre forvaltere forholder seg til et sett av vurderingskriterier, der selskapenes håndtering av sentrale eierspørsmål inngår sammen med makroøkonomiske vurderinger og kvantitative vurderinger av forhold som resultatutvikling, egenkapitalavkastning, kapitalstruktur, prising og kontantstrøm. Noen ganger vil kvalitative vurderinger veie så tungt at vi er villige til å velge bort et selskap selv om investeringen kunne gi god finansiell avkastning på kort sikt.

Trenden vi ser

Selskapene er underlagt en rekke rapporteringskrav som er viktige for våre risiko- og verdivurderinger og for våre investeringsbeslutninger. I mange tilfeller har lovfestede rapporteringskrav sin bakgrunn i anbefalinger og standarder som selskapene allerede har valgt å etterleve. Trenden vi ser, er at krav til rapportering i økende grad lovfestes, men at omfang og detaljeringsgrad må fastlegges av selskapet selv. For at slik rapportering skal ha verdi, er det viktig at den informasjon som gis er konkret og relevant og omhandler de viktigste risikofaktorene selskapet er eksponert for.

Ikke alle selskaper kan snu miljøhensyn eller andre samfunnsmessige forhold til sin konkurransemessige fordel. Alle selskaper kan imidlertid redusere usikkerhet rundt egen virksomhet. Vi forventer at selskapenes styre håndterer dette best mulig – ved å være åpne og fortelle om de dilemmaene man står overfor.

VIKTIG Å VÆRE I NORDEN

Vi er opptatt av de samme eierspørsmålene i hele porteføljen, og vi baserer oss på de samme prinsipper og retningslinjer i den nordiske porteføljen som i den norske. Vår relative størrelse er imidlertid mindre i de nordiske markedene.

Til enhver tid vil ca. 15 prosent av porteføljen i Statens pensjonsfond Norge være investert i aksjer og obligasjoner utstedt av selskaper som er notert på regulerte markedsplasser i Danmark, Finland og Sverige. Folketrygdfondet kan eie inntil 5 prosent i selskaper notert på disse nordiske markedsplassene.

Fordi Folketrygdfondets eierposter er mindre og spredd på flere selskaper, blir eierskapsutøvelsen mindre intensiv i den nordiske porteføljen sammenlignet med den norske.

Får kunnskap

I den nordiske forvaltningen dekker vi alle sektorer og særlig selskaper der vi har spisskompetanse. Samspillet mellom våre norske og nordiske porteføljer gir oss økt kompetanse. I Norden er vi en relativt mindre aktør, noe som gir større fleksibilitet til å gjennomføre porteføljeendringer.

Ved å ha aktive posisjoner i Norden får vi bredere

innsikt i makroøkonomiske trender, bedre sektorkunnskap og bedre grunnlag for å vurdere markedsprising også av norske aksjer. Gjennom de nordiske investeringene ser vi dessuten hvordan eierspørsmål håndteres og videreutvikles i andre markeder. Vår erfaring er at tilstedeværelsen i Danmark, Finland og Sverige styrker vår finansielle kompetanse og resultater.

Utelukkelse av selskaper

En viktig forskjell mellom vår investeringsvirksomhet i Norge og øvrige Norden, er at vi i den nordiske porteføljen følger Finansdepartementets beslutninger om å utelukke selskaper fra investeringsuniverset. Slike beslutninger blir tatt av departementet etter anbefalinger fra Etikkrådet for Statens pensjonsfond utland.

➔ Se www.finansdepartementet.no

VIRKEMIDLER I VÅR ANSVARLIGE INVESTERINGSPRAKSIS

Portefølje	ESG-hensyn* i forvaltningen	Utelukkelse	Dialog med selskapene	Stemme på gene- ralforsamlinger
Norske aksjer	■	—	■	■
Nordiske aksjer	■	■	■	■
Norske obligasjoner (corporate)	■	—	■	Ikke relevant
Nordiske obligasjoner (corporate)	■	■	■	Ikke relevant
Statsobligasjoner	—	—	Ikke relevant	Ikke relevant

* Med ESG-hensyn mener vi analyser og oppfølging av selskapenes håndtering av miljø, samfunnsmessige forhold og selskapsstyring.

SENTRALE EIERSPØRSMÅL

Folketrygdforbundet sitter ikke i selskapenes styre, og vi legger vekt på at det skal være klare roller og tydelig ansvarsdeling mellom selskapets styre og aksjonærene. Generalforsamlingen er selskapenes øverste organ og aksjonærenes viktigste arena. De sakene som er nevnt her, er saker som vi anser som viktige for oss, som vi engasjerer oss i og som vi vil ha meninger om på generalforsamlingene og i andre relevante sammenhenger.

KAPITALSTRUKTUR OG STRATEGI

Vi vil mene noe om: Avkastningsmål, kapitalutvidelse, utbytte og emisjonsfullmakter. Videre vil vi ha meninger om de konsekvensene selskapenes strategi har for kapitalstruktur, avkastning og risikonivå.

GODTGJØRELSE

Vi legger vekt på at selskapene må gi tydelig og god informasjon om sine lederlønsordninger, og at det er mulig å få oversikt over kostnadene ved ordningene. Vi mener at ordningene må være prestasjonsrettede, slik at det er samsvar mellom aksjonærenes og ledelsens interesser. Ordningene må være rimelige i omfang og ikke basert på eksterne forhold som ledelsen ikke kan påvirke.

STYRESAMMENSETNING OG STYRENDE ORGANER

Vi legger vekt på at det gjennomføres gode prosesser for å finne frem til dyktige kandidater og riktig sammensetning av kompetanse. Videre legger vi vekt på forankring hos de største aksjonærene.

RAPPORTERING OG KOMMUNIKASJON

Vi forventer at selskapene kommuniserer finansiell informasjon til markedet og redegjør for verdier, styrende prinsipper, miljø og samfunnsmessige forhold på relevant og riktig måte.

VERDIER OG STYRINGSPRINSIPPER

Vi forventer at selskapene utarbeider styrende prinsipper, retningslinjer og rutiner for relevante miljø- og samfunnsmessige forhold og at dette følges opp i selskapenes drift.

DIALOG:

HAR TATT OPP ENKELTSAKER

Siste år har vi hatt møter med 17 selskaper i Norge om sentrale eierspørsmål og konkrete hendelser. Dette kommer i tillegg til den løpende kontakten vi har med selskapene som en del av vår daglige forvaltning.

Det forplikter å være en stor aksjonær. Vi skal være tilgjengelig for selskapene, og vi forventer at selskapene er tilgjengelige for oss. I det norske markedet har vi løpende møter og kontakt med ledelsen i selskapene. Dette kan inkludere møter med styreleder i saker som hører inn under styrets ansvar. For Folketrygdfondet er den løpende dialogen med selskapene en godt innarbeidet måte å følge opp investeringene på.

Dialog som arbeidsform passer Folketrygdfondet og er nødvendig for oss fordi vi er en stor og langsiktig investor. Gjennom samtalene med selskapenes ledelse får vi grunnlag for å forstå resultatutvikling, strategi, konkurransesituasjon, vekstmuligheter, miljøutfordringer og relevante samfunnmessige forhold. I neste omgang gjør dette oss til en bedre eier, ikke minst fordi vi raskt kan vurdere selskapenes kapitalbehov og strategiendringer.

I tabellen på neste side har vi oppsummert dialoger Folketrygdfondet har hatt med selskaper om sentrale eierspørsmål eller konkrete hendelser. Tabellen dekker ikke de samtalene og møtene med selskapene som inngår som en løpende del av Folketrygdfondets forvaltning.

Generalforsamlingsaker

Kan vi oppnå bevegelse i riktig retning i en sak, vil vi kunne velge kompromiss fremfor konfrontasjon. Over tid har vi sett at denne måten å arbeide på gir positive resultater.

I forkant av årets generalforsamlinger i Norge har vi tatt opp spørsmål om:

- emisjonsfullmakter
- lederlønn
- styresammensetning

Vi har eksempel på at våre innspill er blitt innarbeidet, og at vi derfor kunne stemme for styrets lederlønnserklæring på generalforsamlingen, eller

at vi har fått tilbakemelding om at innspillene vil bli fulgt opp. Generelt ser vi at det har vært en klar forbedring av styrenes håndtering av emisjoner og lederlønnsordninger over tid, se også side 15.

Norden

I løpet av 2012 har vi videreutviklet vår eierskapsutøvelse i Sverige, Danmark og Finland. Vi har med virkning fra 1. desember 2012 inngått avtale med ekstern tjenesteleverandør om hjelp til å utarbeide analyser og gå i dialog med selskapene dersom det avdekkes hendelser som må følges opp. I løpet av første halvår med denne avtalen har den eksterne tjenesteleverandøren gjennomført dialog med ni selskaper. Se tabell neste side.

Renteporteføljen

Også i renteporteføljen har vi i løpet av siste år inngått avtale om overvåkning, og har dermed fått bedre grunnlag for å gå i dialog med utstederne ved spesielle behov. Se egen artikkel om oppfølging av renteporteføljen side 28.

SLIK GJØR VI DET

DIALOG

- Vi har møter med administrasjonen for å følge utviklingen i selskapene.
- Vi kommuniserer med styreleder i saker som hører under styrets ansvar.
- Både vi og selskapene er bevisste på at vi ikke skal motta innsideinformasjon.
- Egne prosedyrer følges dersom vi i spesielle situasjoner mottar innsideinformasjon.
- Det skal alltid være full åpenhet om hvilke prinsipper vi følger og hvilke arbeidsmåter vi kan benytte i vår eierskapsutøvelse.
- I den enkelte sak må imidlertid hensynet til åpenhet veies opp mot hensynet til pågående prosesser.

Fra «Folketrygdfondets eierskapsutøvelse», juni 2012

DIALOGER MED SELSKAPENE

Dialogene som vises i tabellene, er knyttet til utvalgte eierspørsmål. I noen tilfeller har vi tatt kontakt med selskapet i etterkant av en hendelse. I de fleste tilfellene har vi tatt initiativ overfor selskapet for å kartlegge risiko og bidra til bedre oppfølging av konkrete saker og temaer fra selskapets side. Når det gjelder spørsmål om kapitalstruktur og strategi, har vi i tabellen kun tatt med saker som vi som aksjonær har stemt over på generalforsamlingene. Tabellen dekker ikke de samtalene og møtene med selskapene som inngår som en løpende del av Folketrygdfondets innhenting av informasjon om selskapenes økonomiske utvikling. Den dekker heller ikke vår kontakt med valgkomiteer.

NORGE

Sektor	Tema
Energi	<ul style="list-style-type: none"> ■ Lederlønn ■ Selskapets håndtering og rapportering av miljø, samfunnsmessige forhold og selskapsstyring (ESG-spørsmål), med spesielt fokus på anti-korrupsjon og miljø ■ Arbeidsvilkår, arbeidstakerrettigheter ■ Rapportering av klimagassutslipp ■ Miljømessig risiko ved virksomhet knyttet til utvinning av ukonvensjonelle olje- og gassressurser ■ Gjennomgang av generalforsamlingssaker ■ Etablering av bedriftsforsamling
Helse	<ul style="list-style-type: none"> ■ Lederlønn
Industri	<ul style="list-style-type: none"> ■ Anti-korrupsjonsarbeid ■ Rapportering av klimagassutslipp (2 selskaper) ■ Salg av utstyr til bruk i tobakksortering ■ Miljø: Ballastvannhåndtering, NOx og SOx-utslipp ■ Positiv tilbakemelding på retningslinjer, rutiner og rapportering knyttet til miljø og samfunnsforhold
Konsumentvarer	<ul style="list-style-type: none"> ■ Lus, rømming og andre miljømessige spørsmål (3 selskaper) ■ Oppkjøp av et selskap (2 selskaper) ■ Fullmakter på generalforsamling ■ Lederlønn
Materialer	<ul style="list-style-type: none"> ■ Bærekraftsrapportering ■ Lederlønnsredegjørelse
Telecom	<ul style="list-style-type: none"> ■ Anti-korrupsjon ■ Menneskerettigheter

NORDEN

Land	Sektor	Tema
Danmark	Industri	Menneskerettigheter
	Industri	Urbefolkningsrettigheter
	Materialer	Miljø
Finland	Informasjonsteknologi	Menneskerettigheter
	Forbruksvarer	Arbeidstakerrettigheter
Sverige	Informasjonsteknologi	Menneskerettigheter
	Forbruksvarer	Arbeidstakerrettigheter, arbeidslivstandarder
	Finans	Arbeidstakerrettigheter
	Telekom	Korrupsjon og menneskerettigheter

GENERALFORSAMLINGER, NORGE:

STEMTE MOT 5 LEDERLØNNSEKTLÆRINGER

Folketrygdfondet har stemt mot til sammen 12 styreforslag på 5 av årets generalforsamlinger. I samtlige av disse selskapene stemte vi mot lederlønnserklæringene.

Også i år er det noen gjengangere blant selskapene der vi har stemt mot styrenes lederlønnserklæringer. Dette gjelder Algeta, Atea og RCCL. I tillegg til disse tre selskapene der Folketrygdfondet også tidligere har stemt mot, stemte vi i år mot lederlønnserklæringene i Spectrum og Lerøy.

Noreco, som var på listen over selskaper der vi stemte mot lederlønnserklæringen i fjor, er ved utgangen av andre kvartal 2013 ute av Folketrygdfondets portefølje.

Derfor stemte vi mot

Folketrygdfondet er positiv til lederlønnordninger som er målrettede og resultatavhengige, og vi har klare forventninger til selskapenes lederlønnserklæringer. De bør være tydelige og forklarende, og de skal skille mellom lederlønnspolitik og faktisk innførte ordninger. Lederlønnserklæringen bør fortelle oss hva som regnes som tilfredsstillende måloppnåelse, og den skal definere rammer og tak for aksjebaserte incentivordninger.

Der vi har stemt mot, er det fordi selskapene har aksjerelaterte incentivordninger som det ikke er gjort godt nok rede for eller fordi ordningene etter vår vurdering har et for stort omfang.

Positiv utvikling

Som aksjonær ser vi en positiv utvikling i norsk næringsliv når det gjelder opsjoner og lederlønnordninger. Totalt sett er det blitt færre saker vi reagerer på, og hovedinntrykket i dag er at de fleste selskapene etterlever de forventningene vi har til ryddige lederlønnordninger. Vi fastslår at ingen av de store og etablerte selskapene er på listen over selskaper der vi har stemt mot styrenes lederlønnserklæringer de siste årene.

Felles for mange av selskapene der dette fortsatt blir et tema, er at de er unge selskaper i spesielle faser av sin utvikling.

Gode redegjørelser

I vår gjennomgang av lederlønnserklæringene finner vi stor variasjon i kvalitet. Kongsberg Gruppen, Norwegian Property, PGS, Statoil og Veidekke er eksempler på selskaper som etter vår vurdering har lagt frem gode redegjørelser til årets generalforsamlinger.

Se også omtale av våre dialoger med selskapene, side 13.

SLIK GJØR VI DET

DELTAGELSE PÅ GENERALFORSAMLINGER

- Folketrygdfondet stemmer på generalforsamlingene i de selskaper hvor vi eier aksjer.
- I selskaper notert på Oslo Børs skal vi, der det er praktisk mulig, delta selv.
- Dersom vi stemmer ved fullmakt, vil vi alltid gi stemmeinstruks.
- Utlånte aksjer vil normalt kalles tilbake før generalforsamlingen slik at vi kan avgi stemmer for hele aksjeholdningen.
- I forkant av en generalforsamling foretar vi en grundig gjennomgang av sakene, og avgir stemme i tråd med våre prinsipper, retningslinjer og vurderinger.
- Dersom vi er uenige i styrets forslag, vil vi søke å redegjøre for vårt standpunkt før generalforsamlingen.
- I etterkant vil vi normalt publisere en stemmeforklaring på våre hjemmesider.
- Folketrygdfondet kan fremme saker for generalforsamlingen, men vil i så tilfelle ha dialog med selskapet forut for et eventuelt forslag.

Fra «Folketrygdfondets eierskapsutøvelse», juni 2012

OVERSIKT OVER SELSKAPER DER FOLKETRYGDFONDET HAR STEMTE MOT STYREFORSLAG *)

Selskap	Antall saker	Hvilke type saker
Spectrum	5	Opsjonsordning for ledende ansatte **) Lederlønnserklæring og opsjonsprogram Emisjonsfullmakt til opsjonsprogram Emisjonsfullmakt til konvertibel obligasjon Tilbakekjøp av egne aksjer
Lerøy	2	Lederlønnserklæring Fullmakt til emisjon
RCCL	1	Lederlønnserklæring
Atea	2	Lederlønnserklæring Emisjonsfullmakt til opsjonsprogram
Algeta	3	Lederlønnserklæring Emisjonsfullmakt til opsjonsprogram Opsjoner som styrehonorar
Totalt		
5 selskaper	12 saker	

*) Folketrygdfondet har i tillegg stemt mot forslag fremmet av aksjonærer i 4 selskaper

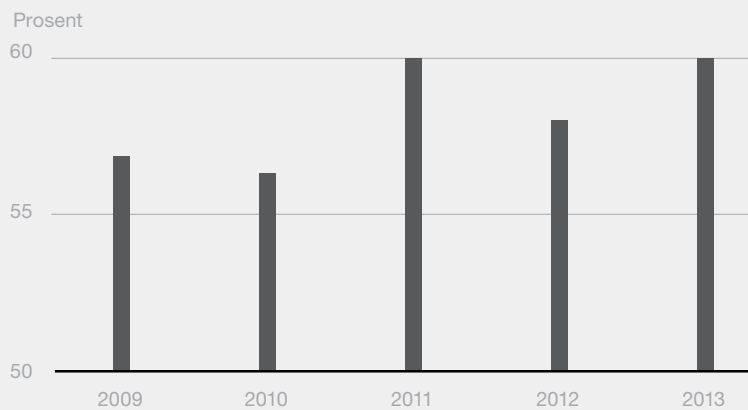
**) Ekstraordinær generalforsamling, november 2012

VÅR STEMMEFORKLARING I SAKER DER VI HAR STEMTE MOT LEDERLØNNSERKLÆRINGER

Selskap	Stemmeforklaring
Algeta	...Det er vår vurdering at opsjonsprogrammer skal godkjennes av generalforsamlingen med klare resultatavhengige tildelingskriterier, med et maksimalt tak på ordningen og at den ikke skal være urimelig i omfang. Vi kan ikke se at nevnte forhold fremkommer i den beskrivelsen som er gitt av opsjonsprogrammet i årsrapporten til Algeta...
Atea	...Det er i lederlønnserklæringen ikke redegjort for hvilke tildelingskriterier som benyttes i bonus og aksjeopsjonsprogrammet, og det er ikke satt et maksimalt tak på programmet...
RCCL	...I lederlønnserklæringen oppfattes omfanget av opsjonsprogrammet og den totale godtgjørelse å være urimelig sett i forhold til de oppnådde resultater over tid...
Lerøy	...Det er i lederlønnserklæringen ikke redegjort for hvilke tildelingskriterier som benyttes i bonus og aksjeopsjonsprogrammet, og det er ikke satt et maksimalt tak på programmet...
Spectrum	...Det er Folketrygdfondets syn at Spectrums opsjonsordning har et urimelig stort omfang da det kan innebære en potensiell utstedelse av 19,9 prosent nye aksjer. Det er Folketrygdfondets syn at opsjonsordningen innebærer en for stor overføring av verdier fra aksjonærene til selskapets ansatte...

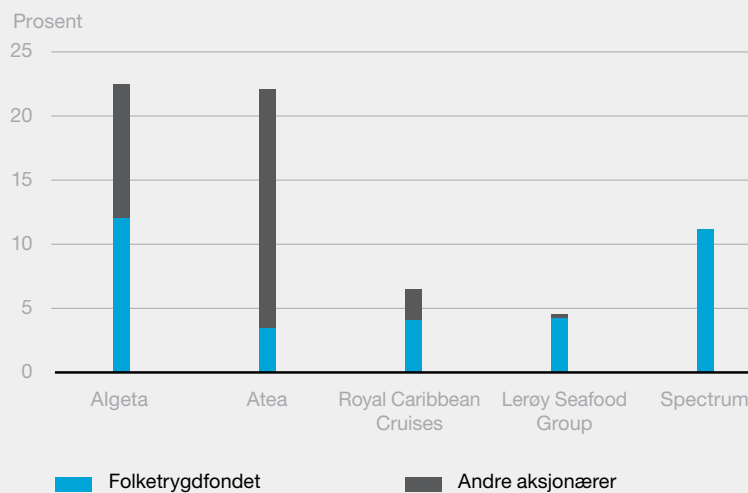
For fullstendige stemmeforklaringer se www.ftf.no

GJENNOMSNTTLIG FREMMØTEPROSENT PÅ GENERALFORSAMLINGER I NORSKE SELSKAPER HVOR FOLKETRYGDFONDET ER AKSJONÆR 2009-2013

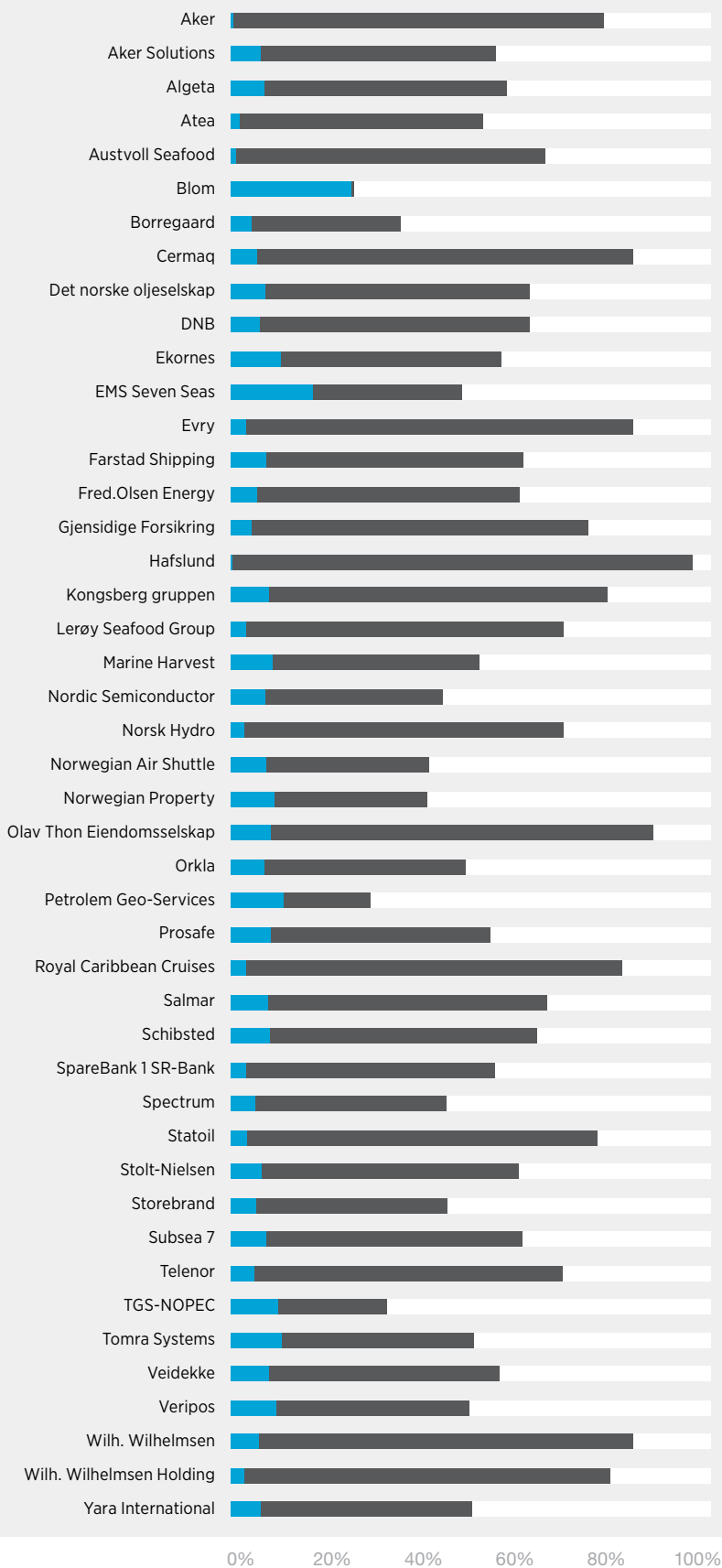
Gjennomsnittlig fremmøteprosent på generalforsamlinger i de selskapene Folketrygdfondet er aksjonær i, har variert mellom 56,3 prosent og 60,0 prosent de siste fem årene.

LEDERLØNNSERKLÆRING, SELSKAPER HVOR FOLKETRYGDFONDET STEMTE MOT
Stemmegivning mot fremlagt forslag i prosent av fremmøtte stemmer første halvår 2013

Folketrygdfondet stemte mot lederløns-erklæringen i fem selskaper. I fire av selskapene var det også andre aksjonærer som stemte mot lederløns-erklæringen.

FREM MØTE PÅ GENERALFORSAMLINGER I NORSKE SELSKAPER HVOR FOLKETRYGDFONDET HAR DELTATT, FØRSTE HALVÅR 2013

Folketrygdfondet
Andre aksjonærer
Ikke representert

Fremmøte på generalforsamlingene har variert mellom 25,8 prosent og 96,2 prosent.

I selskapene Blom og EMS Seven Seas er Folketrygdfondet blitt aksjeeier etter konvertering av obligasjoner. Se omtale side 28.

Folketrygdfondet har vært representert på i alt 45 generalforsamlinger i første halvår 2013.

Folketrygdfondets stemmeandel har vært høyere enn eierandelen, fordi ikke alle aksjonærene er representert på generalforsamlingene. I gjennomsnitt har Folketrygdfondets stemmeandel vært på 13,9 prosent. I 6 selskaper møtte Folketrygdfondet med mer enn 20 prosent av stemmene.

GENERALFORSAMLINGENE - AKTUELT TEMA:

«PROXY AGENTS» FÅR STØRRE BETYDNING

Selskapene tilrettelegger for at det skal være enkelt å stemme på generalforsamlingene. Samtidig er det flere firmaer som tilbyr analyser og råd til aksjonærene om hvordan det bør stemmes.

Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse (NUES-anbefalingen) sier at styret i et selskap bør tilrettelegge for at flest mulig av aksjeeierne kan delta på generalforsamlingen. Mange selskaper følger denne anbefalingen og tilrettelegger for at aksjonærer kan stemme ved fullmakt.

For en investor som er aksjonær i mange selskaper, er det en utfordring å skulle vurdere hver enkelt sak i hvert enkelt selskap. Såkalte «proxy agents», som nettopp tilbyr analyser av generalforsamlingsaker og gir råd om hvordan investor bør stemme, har forenklet dette arbeidet betraktelig. Analysene er basert på nasjonale regler, praksis og eierstyringsprinsipper, i tillegg til eventuelle egne retningslinjer fra investor. Folketrygdfondet abonnerer på slike analysetjenester, og vi bruker dem aktivt.

«...anbefalingene fra disse firmaene har betydelig gjennomslagskraft på norske generalforsamlinger.»

Det er svært positivt at det er utviklet metoder og tjenester som gjør det mulig for alle aksjonærene å stemme og forholde seg til sakene som legges frem for aksjonærfellesskapet. Slike tjenester kan være særlig nyttige for utenlandske institusjonelle investorer som i mindre grad har mulighet for å delta på alle generalforsamlingene selv eller vurdere alle enkeltsakene. Ettersom over en tredjedel av aksjene på Oslo Børs er eid av utenlandske investorer, er det grunn til å anta at mange av dem nettopp benytter disse analysene. Derfor er det også grunn til å anta at anbefalingene fra slike «proxy agents» har betydelig gjennomslagskraft på norske generalforsamlinger.

Imidlertid er det vår erfaring at stemmegivning basert utelukkende på slike eksterne analyser kan bli i overkant regelstyrt. Dersom stadig flere aksjonærer ukritisk velger å følge slike standardiserte analyser, kan dette i en del tilfeller undergrave styrenes mulighet til å få gjennomslag for veloverveide og godt begrunnede forslag.

«...stemmegivning basert utelukkende på slike eksterne analyser kan bli i overkant regelstyrt.»

Vi kan for eksempel oppleve at rådet fra «proxy agents» er å stemme mot styrekandidater som har mange styreverv, uten å ta hensyn til hvorvidt en valgkomité allerede har vurdert dette og funnet at det er forsvarlig. Ettersom mange investorer, og særlig de institusjonelle, følger disse anbefalingene, er det derfor en risiko for at forslag stanses rett og slett fordi reglene disse firmaene følger, ikke har tatt høyde for alle ulike situasjoner og problemstillinger. Vi mener derfor at både eiere og selskaper bør være oppmerksomme på den økende innflytelsen slike «proxy agents» nå får.

Vi må understreke at også Folketrygdfondet har stor nytte av denne typen analyser. Vi bruker dem først og fremst for å følge opp generalforsamlinger i våre nordiske investeringer utenfor Norge. Her har vi mindre eierandeler, vi er investert i et større antall selskaper enn i Norge og det er vanskeligere for oss å delta aktivt på generalforsamlingene. Når vi følger anbefalinger fra en «proxy agent», vil vi imidlertid også selv vurdere om rådene er i tråd med våre prinsipper før vi stemmer.

GENERALFORSAMLINGER, NORDEN:

STEMTE PÅ 108 GENERALFORSAMLINGER

I løpet av høsten 2012 og første halvår i 2013 har Folketrygdfondet stemt på til sammen 108 generalforsamlinger i selskaper i den nordiske porteføljen.

Samlet har vi stemt på 1269 saker i generalforsamlingene som har vært avholdt høsten 2012 og våren 2013. Vi har stemt mot, eller avstått fra å stemme for, i 33 av de sakene der styrene har fremmet forslag. I tillegg har vi stemt mot eller avstått fra å stemme, på 51 aksjonærforslag.

Lederlønnserklæringer

Av de styreforslagene vi har stemt mot, er flest knyttet til lederlønnserklæringer. Ofte opplever vi at lederlønnserklæringene inneholder for lite informasjon om ordningene, at incentivprogrammer mangler individuelle prestasjonskrav eller at ordningene er utpreget skjønnsbaserte. Dette har vært hovedårsakene til at vi har stemt mot lederlønnserklæringene.

Valgkomiteer og valg av revisor

I tre svenske selskaper ble styrets leder foreslått som leder av valgkomiteen. Vi mener at styremedlemmer ikke bør være representert i valgkomiteene og stemte mot i samtlige saker.

Vi ser også eksempler på at revisor yter tjenester til selskapet utover revisjon, og at honorarene for tilleggstjenestene overstiger revisjonshonorarene. I slike tilfeller har vi konsekvent stemt mot gjenoppnevning av revisor.

Aksjonærforslag

Når det gjelder forslag fremsatt av aksjonærer, har vi ofte stemt mot fordi mange av forslagene ikke har vært tilfredsstillende begrunnet. En rekke av forslagene som er blitt fremsatt av aksjonærer, dreier seg dessuten om spørsmål som etter alminnelige prinsipper for rollefordeling i et børsnotert selskap ligger utenfor det aksjonærfellesskapet skal ta stilling til. Vi har av den grunn stemt mot disse forslagene.

Vi har kun stemt for to aksjonærfremsatte forslag i løpet av denne generalforsamlingssesongen

i Norden. Det ene forslaget, som var tilsvarende et forslag fra i fjor, handlet om å få utredet om A- og B-aksjene i selskapet kan få lik stemmevekt. Videre har vi stemt for et aksjonærforslag om ikke å gjenoppnevne revisor.

Stemmer på samtlige generalforsamlinger

Fra og med generalforsamlingssesongen 2010 har vi hatt muligheten for å stemme på samtlige generalforsamlinger i selskaper som inngår i den nordiske porteføljen. Vi abonnerer på en analysetjeneste som gjør det mulig for oss å vurdere de konkrete sakene som forelegges generalforsamlingen. Vurderingene gjøres på bakgrunn av våre prinsipper og retningslinjer. Med denne fremgangsmåten kan vi ha en konsistent stemmegivning for hele aksjeporteføljen.

SLIK GJØR VI DET

EIERSKAPSUTØVELSE I NORDEN-PORTEFØLJEN

- Folketrygdfondet er opptatt av de samme eierspørsmålene i hele porteføljen.
- Fordi vi i Sverige, Danmark og Finland har investert i et større antall selskaper og generelt med mindre eierandeler enn i de norske selskapene, blir vår eierskapsutøvelse mindre intensiv i denne delen av porteføljen.
- I Norden utøver vi vårt eierskap primært gjennom å stemme på generalforsamlingene.
- I den forbindelse har vi tilgang til analyser som gjør det mulig å vurdere hver enkelt generalforsamlings-sak, og vår stemmegivning skjer ved at vi gir fullmakt med stemmeinstruks til en agent.

Fra «Folketrygdfondets eierskapsutøvelse», juni 2012

STEMMEGIVNING I DEN NORDISKE PORTEFØLJEN. ANDRE HALVÅR 2012 OG FØRSTE HALVÅR 2013

	Sverige	Danmark	Finland	Samlet
Totalt antall generalforsamlinge stemt på	67	17	25	109
Totalt antall saker stemt på	805	237	227	1269

Forslag der vi har stemt mot styrets forslag, fordelt på tema:

■ Lederlønnserklæring	18	1		19
■ Valgkomité – styreleder som leder av valgkomité og avskaffelse av valgkomité	4			4
■ Vedtekstendringer	2			2
■ Styret/styrehonorar	3	1		4
■ Revisorhonorar/gjenoppnevning av revisor	2		2	4
■ Skadesløsholdelse for styret	1			1

Aksjonærforslag

Mot	40			40
For	2		1	3

VALGKOMITEER OG STYRENDE ORGANER:

DELTAR I 7 VALGKOMITEER

Folketrygdfondet er representert i 7 valgkomiteer i norske selskaper. I tillegg deltar vi i 5 bedriftsforsamlinger og 8 representantskap.

På årets generalforsamling i Det norske oljeselskap ASA ble Folketrygdfondets aksjeditør Nils Bastiansen valgt inn i den nyopprettede bedriftsforsamlingen. Folketrygdfondet stemte for valgkomiteens innstilling til både styre og bedriftsforsamling i Det norske, men hadde i begge tilfellene stemmeforklaring for å påpeke at sammensetningen ikke er balansert: «...største aksjonær har fått en representasjon og innflytelse som er større enn det eierandelen tilsier,» heter det i Folketrygdfondets stemmeforklaring.

Samtidig valgte Folketrygdfondet å understreke styrets ansvar for å ivareta hele aksjonærfellesskapets interesser i selskapet.

Folketrygdfondets plass i den nyopprettede bedriftsforsamlingen i Det norske vil vi, slik det ble understreket i stemmeforklaringen, bruke til å følge med på at alle arbeider for hele aksjonærfellesskapets interesser.

Viktige valgkomiteer

Folketrygdfondet skal som finansiell investor ikke sitte i selskapenes styre. Vi engasjerer oss derimot i styrevalgene, og vil først og fremst forsikre oss om at selskapene har gode prosesser for å sette sammen kompetente styre. Valgkomiteene har over de siste årene fått en stadig mer sentral rolle. Styrearbeidet profesjonaliseres, og valg av styremedlemmer som til sammen har den riktige kompetansen for selskapet, er blitt enda viktigere.

Folketrygdfondet har, ikke minst gjennom deltakelse i Eierforum og Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse (NUES), vært med på å fremme denne utviklingen. Vi prioriterer også å delta i valgkomiteene i noen av selskapene vi har investert i, men må begrense antallet fordi dette er tidkrevende arbeid.

SLIK GJØR VI DET

DELTAKELSE I OG INNSPILL TIL VALGKOMITÉ OG STYRENDE ORGANER

- Folketrygdfondet arbeider for at selskaper vi er investert i, har en valgkomité.
- Valgkomiteen skal ivareta aksjonærfellesskapets interesser og sikre gode prosesser slik at styret samlet får en sammensetning med riktig og relevant kompetanse.
- Vi vil i størst mulig grad gi innspill til valgkomiteene.
- I selskaper der Folketrygdfondet er en betydelig aksjonær eller der særskilte hensyn tilsier det, kan vi delta i valgkomiteer.
- Vi kan også være representert i bedriftsforsamlinger og representantskap, men vi har ikke anledning til å påta oss styreverv.

Fra «Folketrygdfondets eierskapsutøvelse», juni 2012

SITTER IKKE I STYRER

Da Folketrygdfondet gjennom Stortingets behandling av St.prp.nr.69 (1990-1991) fikk adgang til å investere i aksjer, ble det samtidig satt en øvre grense for eierandelene. Fra og med 1992 har grensen for Folketrygdfondets eierandel i selskaper notert på Oslo Børs vært 15 prosent.

Fra Finansdepartementets side ble det understreket at styrerepresentasjon ikke er naturlig ut fra den rollen Folketrygdfondet har som finansiell investor. Forutsatt at andre aksjonærer gir sin støtte, ble det imidlertid åpnet for at Folketrygdfondet kan engasjere seg i bedriftsforsamlinger og representantskap.

FOLKETRYGDFONDETS REPRESENTANTER I VALGKOMITEER OG STYRENDE ORGANER

Bedriftsforsamlinger

Norsk Hydro ASA	Viseadm. direktør Lars Tronsgaard	medlem
Orkla ASA *	Adm. direktør Olaug Svarva	medlem
	Porteføljeforvalter Ann Kristin Brautaset	medlem
Statoil ASA	Adm. direktør Olaug Svarva	leder
Telenor ASA	Adm. direktør Olaug Svarva	nestleder
Det norske oljeselskap ASA	Direktør Nils Bastiansen	medlem

Representantskap

DNB ASA	Direktør Nils Bastiansen	medlem
■ DNB Bank ASA		
■ DNB Boligkreditt AS		
■ DNB Næringskreditt AS		
■ DNB Skadeforsikring AS		
■ DNB Livsforsikring ASA		
Gjensidige ASA	Sjefsjurist Christina Stray	medlem
Storebrand ASA	Adm. direktør Olaug Svarva	medlem
	Viseadm. direktør Lars Tronsgaard	varamedlem

Valgkomité

Orkla ASA	Adm. direktør Olaug Svarva	medlem
Schibsted ASA	Direktør Nils Bastiansen	medlem
Statoil ASA	Adm. direktør Olaug Svarva	leder
Storebrand ASA	Adm. direktør Olaug Svarva	medlem
TGS-Nopec ASA	Sjefsjurist Christina Stray	medlem
Veidekke ASA	Adm. direktør Olaug Svarva	medlem
Yara ASA	Porteføljeforvalter Ann Kristin Brautaset	medlem

* Den 18. april 2013 ga generalforsamlingen i Orkla ASA styret fullmakt til å avvikle bedriftsforsamlingen. Dette er nå gjennomført.

ESG-ANALYSER OG FOKUSOMRÅDER:

FOR Å REDUSERE FINANSIELL RISIKO: Folketrygdfondet har investert i enkelte sektorer der det er særlige utfordringer knyttet til miljø, samfunnsmessige forhold og selskapsstyring (såkalte ESG-spørsmål). Som en hjelp til å håndtere risiko har vi utarbeidet ESG-analyser for hvert av de norske selskapene vi har investert i. Analysene bruker vi som et verktøy i vår oppfølging av de enkelte selskapene. Med bakgrunn i dette har vi definert noen problemstillinger som vi arbeider spesielt med. Nedenfor presenterer vi fire utvalgte fokusområder.

Korrupsjon

Selskaper som Folketrygdfondet investerer i, skal ikke være involvert i korrupsjon. Likevel ser vi at det er en risiko for korrupsjon i vår portefølje fordi enkelte selskaper har virksomhet i land der korrupsjon er utbredt.

Korrupsjon undergraver verdiutviklingen i samfunnet og skader det enkelte selskapets virksomhet. For det enkelte selskap kan de økonomiske konsekvensene av korrupsjon være at det stenges ute fra markeder, taper kontrakter, ilegges bøter eller må gjennom omfattende juridiske prosesser.

Korrupsjon kan være et vanskelig tema å forholde seg til, ikke minst fordi korrupsjonen kan anta mange ulike former. Selskaper som driver internasjonalt, kan dessuten ha virksomhet eller parternskap i land der holdningen til korrupsjon er annerledes enn i selskapets «hjemland». Mange norske selskaper driver deler av sin virksomhet i land som blir rangert høyt på listen over verdens mest korrupte land ifølge Transparency Internationals Corruption Perceptions Index. Dersom et selskap velger å gå inn i et slikt land, må det gjøres tiltak for å sikre at selskapet ikke er involvert i korrupte handlinger. Vi forstår at dette kan være en utfordring og at det å drive næringsvirksomhet i slike land byr på mange dilemmaer. Vi kan som investor likevel ikke godta at selskaper involverer seg i korrupsjon, uansett hvor de opererer.

Det er opp til hvert enkelt selskap å beskytte sin virksomhet, sine verdier og sitt omdømme mot korrupsjon. Dette innebærer at selskapet må ha på plass retningslinjer og prosedyrer, samt rapportere om dette arbeidet. For å tydeliggjøre våre forventinger til selskapene har vi utarbeidet en veiledning om antikorrupsjon, se side 30.

Aktuelle eksempler

I løpet av det siste året har det oppstått mistanke om at flere telekomselskaper, herunder Telia Sonera og Vimpelcom (deleid av Telenor), har vært involvert i korrupsjon i forbindelse med lisensavtaler i Usbekistan. Dette er alvorlige anklager, og de har ført til at konsernsjefen i Telia Sonera har gått av og at selskapet etterforskes i Sverige. Folketrygdfondet har hatt dialog med Telenor for å få en orientering om Vimpelcom-hendelsen samt en gjennomgang av anti-korrupsjonstiltak iverksatt hos Telenor. Denne typen tiltak skal sikre at det unngås lignende hendelser i Telenors egen virksomhet i land der korrupsjonsrisikoen er høy.

Ukonvensjonell olje- og gassutvinning

Per 30. juni 2013 eier Folketrygdfondet 3,37 prosent av aksjene i Statoil. Denne aksjeposten har en verdi på 13,4 milliarder kroner og er den største enkeltinvesteringen i vår aksjeportefølje.

De senere år er Statoils engasjement i ukonvensjonell olje- og gassutvinning blitt et tema Folketrygdfondet må forholde seg til som aksjonær. Virksomheten får stor oppmerksomhet både på grunn av ressursenes omfang og de miljø- og samfunnmessige utfordringene ved å utvinne dem. Omverdenen har også vært opptatt av å vurdere lønnsomheten i slike prosjekter, gitt høye utvinningskostnader og usikkerhet knyttet til olje- og gasspriser og nivå på CO₂-avgifter.

Folketrygdfondet har gjennomført egen vurdering av ulike risikoer og muligheter knyttet til Statoils oljesandprosjekt i Canada og til selskapets engasjement i utvinning av skifergass og olje fra tette bergarter i USA. Når det gjelder oljesandprosjektet i Canada, er klimagassutslipp en spesiell utfordring som Statoil må håndtere for å kunne utvinne ressursene på en måte som er både miljømessig forsvarlig og verdiskapende for investorene. Når det gjelder virksomheten i USA, er våre spørsmål knyttet til forbruk og gjenvinning av vann, metanutslipp og bruk av kjemikalier. Fakling av gass ved virksomheten i Nord-Dakota er også et viktig tema.

Folketrygdfondet har hatt flere møter med Statoil om konkrete utfordringer knyttet til denne virksomheten, og vi har gjort klart hvilke forventninger vi har til selskapets formidling av informasjon på dette området. I løpet av det siste året har vi og andre aksjonærer fått en orientering om hvordan selskapet håndterer disse utfordringene.

Statoils offentlige rapportering om oljesandvirksomheten er omfattende og dokumenterer hvordan selskapet arbeider, blant annet med å få ned kli-

magassutslipp fra oljesandvirksomheten, redusere vannforbruk og bidra positivt til lokalsamfunnet. Tilsvarende offentlig rapportering om skifergassutvinning i USA er ennå ikke helt på plass, og vi forventer en mer konkret rapportering i 2014.

Menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter

Folketrygdfondet opplever at menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter får stadig større oppmerksomhet. Forståelsen av selskapers og investorers ansvar når det gjelder disse temaene, har utviklet seg.

Vi bygger opp vår kunnskap og kompetanse når det gjelder menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter, og vi diskuterer disse temaene med stadig flere selskaper. I denne sammenheng har vi også utarbeidet en veiledning om menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter som tar utgangspunkt i FNs Global Compact og relevante FN- og ILO-konvensjoner, se side 30.

I likhet med korrupsjon er dette temaer som er spesielt relevante for selskaper med virksomhet i land som er preget av fattigdom og svak eller ikke-demokratisk politisk styring. Mange norske selskaper har enten deler av egen virksomhet, samarbeidspartnere eller leverandører i land der det mangler et godt rammeverk for grunnleggende menneskerettigheter og arbeidslivsforhold. Dersom et selskap velger å gå inn i et slikt land, må det gjøres tiltak for å hindre at selskapet, direkte eller indirekte, bidrar til brudd på menneskerettigheter eller arbeidstakerrettigheter. I slike tilfeller er det ikke tilstrekkelig at selskapene opererer i tråd med lokale reguleringer. De må forholde seg til internasjonale retningslinjer og konvensjoner.

For å kartlegge eventuell risiko og utfordringer knyttet til menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter ved nye avtaler eller investeringer bør selskaper gjennomføre 'due diligence' vurderinger. I tillegg til å kartlegge risiko bør de evaluere hvordan og hvorvidt eventuelle negative forhold kan forhindres eller reduseres.

Aktuelle eksempler

Folketrygdfondet har hatt dialog blant annet med Telenor og Subsea 7 for å diskutere selskapenes arbeid med henholdsvis menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter. Dette har også vært sentrale temaer i dialogen med selskaper i den nordiske porteføljen, utført på vegne av Folketrygdfondet av en ekstern tjenesteleverandør. Se side 14 for oversikt over dialogene.

Klima

Som langsiktig investor er Folketrygdfondet opptatt av hvordan selskapene håndterer sine klimagassutslipp fordi vi ser en finansiell risiko knyttet til dette.

UN Environment Programme Finance Initiative (UNEP FI), et globalt partnerskap mellom FNs miljøprogram og finanssektoren, beskriver den finansielle risikoen knyttet til klimagassutslipp som en kombinasjon av regulatorisk risiko og omdømmemessig risiko.

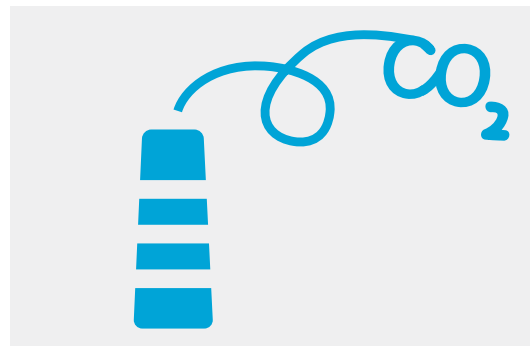
Folketrygdfondet er opptatt av å få en bedre forståelse av denne risikoen hos de enkelte selskapene vi investerer i. En relevant indikator for klimarisiko er CO₂-intensitet målt i forhold til selskapers totalomsetning. Selskaper som driver forretningsvirksomhet med høy CO₂-intensitet, er mer sårbare for direkte og indirekte kostnader knyttet til klimagassutslipp som økt CO₂-beskatning, nye reguleringer og kundekrav. I 2013 har vi fått utført en CO₂-analyse av den norske aksjeporteføljen for å øke vår forståelse av klimarisiko i porteføljen, se neste side.

Selskapers miljøregnskap, herunder rapportering om energiforbruk og klimagassutslipp, er blitt stadig mer etterspurt informasjon i markedet. I tillegg ser vi nye lovpålagte krav til selskapenes rapportering om klimagassutslipp, senest i Storbritannia. Folketrygdfondet forventer at selskaper vi har investert i rapporterer både internt og eksternt om sin håndtering av slike spørsmål.

Fordi vi legger vekt på selskapers rapportering om klimautfordringen og CO₂-utslipp har Folketrygdfondet siden 2009 vært en deltagende investor i Carbon Disclosure Project (CDP). Les mer om CDP på side 31.

Aktuelle eksempler

I løpet av det siste året har vi diskutert klimagassutslipp og rapportering med Statoil, Norwegian Air Shuttle, Wilh. Wilhelmsen Holding, Golar LNG, Stolt-Nielsen og Subsea 7.

TEMA: KLIMAANALYSE

CO₂-ANALYSE AV PORTEFØLJEN

Folketrygdfondet er en langsiktig investor og må derfor forholde seg til den finansielle risikoen selskapenes klimagassutslipp utgjør. For å få en bedre forståelse av klimarisikoen i våre investeringer har vi i år fått utført vår første CO₂-analyse av den norske aksjeporteføljen.

Analysen av den norske aksjeporteføljen er utført av det britiske konsultantselskapet Trucost og viser:

- De årlige klimagassutslipp, regnet i CO₂-ekvivalenter (CO₂e), til de enkelte selskaper i porteføljen vektet med vår eierandel i selskapene. I Trucosts beregning er både direkte og indirekte utslipp inkludert. Direkte utslipp omfatter utslipp fra virksomhet som eies eller styres av selskapet, mens indirekte utslipp omfatter utslipp knyttet til innkjøp av energi og andre varer og tjenester.
- CO₂-intensitet, det vil si hvor mange tonn CO₂e som slippes ut i forhold til omsetning per selskap aggregert på porteføljenivå.

Ifølge denne analysen var Folketrygdfondets norske aksjeportefølje per 31. desember 2012 ansvarlig for 4,8 millioner tonn CO₂e per år. CO₂-intensiteten til porteføljen er beregnet til 66 tonn CO₂e per million kroner i omsetning hos selskapene.

CO₂-intensitet er en viktig indikator fordi den belyser hvor sårbar porteføljen vil være for endringer i direkte og indirekte kostnader knyttet til klimagassutslipp.

Analysen viser videre at det er flere selskaper i vår portefølje som driver virksomhet med høy CO₂-intensitet, men som ikke rapporterer om sine klimagassutslipp.

Vi understreker at tallene som kommer frem i analysen fra Trucost, kun er estimater basert på den modellen firmaet bruker, og at tallene ikke er avstemt med selskapene. Vi mener likevel at analysen gir oss nyttig innsikt, og vi vil bruke den i vår vurdering av klimarisiko på både selskaps- og porteføljenivå.

Ifølge analysen er det våre investeringer innenfor sektorene materialer, energi, industri og konsumentvarer som gir de største bidragene til porteføljens totale CO₂e-utslipp. Dette er relativt CO₂-intensive sektorer som er store på Oslo Børs og som derfor også vil være representert i Folketrygdfondets portefølje.

I likhet med hva vi også gjør i andre eierspørsmål, vil vi bruke dialog med selskapene som virkemiddel for å forsikre oss om at selskapene er seg bevisst sin egen klimarisiko og har en strategi og tiltak for å håndtere denne risikoen.

BEREGNET KLIMAGASSUTSLIPP I DEN NORSKE AKSJEPORTEFØLJEN

	Antall selskaper	Investert beløp (mill. kr)	Total klimagassutslipp (tCO ₂ e)*	CO ₂ -intensitet (tCO ₂ e/mill. kr)**
Portefølje	45	76 764	4 809 411	66

Analysen ble utført av Trucost Plc den 23. mai 2013 og gjelder investeringer i Folketrygdfondets norske aksjeportefølje per 31. desember 2012. Informasjon knyttet til selskapenes finansiell regnskap og klimagassutslipp er basert på nyeste tilgjengelige selskapsdata, som i dette tilfellet er tall fra 2011 eller 2012.

* Porteføljens totalutslipp er basert på en beregning av summen av de direkte og indirekte CO₂e-utslipp til de enkelte selskaper i porteføljen vektet med vår eierandel i selskapene.

** CO₂-intensitet er et uttrykk for hvor mange tonn CO₂e som slippes ut i forhold til omsetning per selskap aggregert på porteføljenivå.

RENTEPORTEFØLJEN:

TETTERE OPPFØLGING AV UTSTEDERNE

Gjennom det siste året er Folketrygdfondets eierskapsutøvelse blitt mer helhetlig. Dette omfatter en overvåkningstjeneste for alle selskaper i renteporteføljene.

Rollen som obligasjonseier er svært forskjellig fra det å være aksjeeier. Så lenge utsteder betaler renter og avdrag, har det ikke vært vanlig med kontakt mellom partene.

Obligasjonsmarkedet er imidlertid blitt viktigere som finansieringskilde for et stadig større antall virksomheter de siste årene. Dermed er det også blitt behov for mer løpende kontakt mellom utsteder og obligasjonseiere. Vi ser for eksempel at flere selskaper holder presentasjoner for obligasjonsmarkedet, på linje med det som lenge har vært vanlig i aksjemarkedet. Der det er hensiktsmessig, søker vi også internt i Folketrygdfondet å samordne våre møter med selskapene slik at både obligasjons- og aksjeforvaltere er representert.

Overvåkning og dialog

I desember 2012 utvidet vi vår avtale med eksternt tjenesteleverandør om overvåkning og oppfølging av renteporteføljene. Nytt i år er det derfor at også Folketrygdfondets nordiske renteinvesteringer overvåkes og vurderes opp mot internasjonale normer, konvensjoner og retningslinjer. Både i den norske og den nordiske renteporteføljen kan tjenesteleverandøren gå i dialog med selskapet på vegne av Folketrygdfondet dersom det avdekkes hendelser som må følges opp.

Vi mener at måten en utsteder håndterer miljø og samfunnsmessige forhold på, sier noe om kredittsikkerheten. Vi har derfor som mål å få ESG-analyser bedre integrert i den løpende kredittvurderingen.

Dersom en slik tilnærming blir mer alminnelig blant investorene, kan dette over tid få betydning for selskapenes finansieringskostnad.

Mislighold

Det er særlig i tilfeller der et selskap misligholder sine lånekontrakter at obligasjonseierne må være seg bevisst sine kreditorrettigheter. Det siste året har Folketrygdfondet deltatt på til sammen ni obligasjonseiermøter.

Folketrygdfondet har de siste par årene vært involvert i to kompliserte finansielle og industrielle restruktureringer, som ennå ikke har funnet sine endelige løsninger for Folketrygdfondet som investor. Dette gjelder våre investeringer i Blom ASA og EMS Seven Seas ASA. I begge disse selskapene er obligasjoner blitt konvertert til aksjer. Folketrygdfondets eierandeler er etter dette på 25 prosent i Blom, fordelt med 8 prosent på Statens pensjonsfond Norge og 17 prosent på Statens obligasjonsfond, og 17 prosent i EMS hvor fordelingen er henholdsvis 3 prosent og 14 prosent. Konverteringen til aksjer ble i begge tilfeller foretatt med sikte på å ivareta obligasjonseierens finansielle interesser og ble også ansett som en riktig finansiell restrukturering for selskapene.

Aktivt eierskap

Folketrygdfondet vil legge de samme prinsippene til grunn for all eierskapsutøvelse. Imidlertid krever situasjonen at vi går mer aktivt inn i selskaper der vi er blitt aksjeeiere gjennom restrukturering og konvertering av obligasjoner. Vi er ofte blant de største obligasjonseierne, og derfor vil vi i disse tilfellene også bli en av de større aksjonærene.

Sammen med andre tidligere obligasjonseiere vil vi ha hyppig kontakt med styret i et selskap der vi er blitt aksjeeier på denne måten. Vi vil også løpende forholde oss til selskapets strategiske valg, og denne kontakten vil være tettere enn den kontakten vi normalt har i andre selskaper der vi er aksjonær.

Velfungerende markeder

Vi har i 2013 engasjert oss i tiltak som kan bidra til et mer transparent og likvid annenhåndsmarked, og har forsøkt å bidra til dette både ved å engasjere oss i debatten, ved å være representert i styret i Norsk Tillitsmann og ved å slutte oss til Verdipapirfondenes forening som assosiert medlem. Særlig er det et behov for en mer effektiv kursfastsettelse

for obligasjoner. Som et tiltak for å utvikle annenhåndsmarkedet er det tatt initiativ til å etablere et frittstående prisingsselskap. Folketrygdfondet støtter dette. Videre søker vi å være konsistent i vår kreditorutøvelse, og å gjøre våre prinsipper i dette arbeidet allment kjent.

LANGSIKTIG RENTEFORVALTNING

Det overordnede siktemålet i vår ansvarlige renteforvaltning er å ivareta våre finansielle interesser.

Langsiktig og motsyklisk

Vi legger vekt på å være en kostnadseffektiv, motsyklisk og langsiktig renteforvalter. Renteporteføljen skal være preget av god risikospredning og lav risiko for tap på hovedstol. Det betyr at vi er selektive i våre investeringsvalg, legger vekt på at vi har en ryddig investeringsadferd, og arbeider for en velfungerende markeds plass. Vi tilstreber en motsyklisk investeringsatferd gjennom å øke risikoen når premiene for å ta risiko er høye. Tilsvarende reduserer vi risikoen når risikopremiene er lave.

Gode kredittanalyser

Vi legger stor vekt på god kredittanalyse for å redusere risiko og unngå mislighold i porteføljen.

Velfungerende markeder

Vår motsykliske forvaltning kan bidra til mer effektiv markedsprising, og vi støtter initiativer som kan bedre markedets funksjonsevne. Det kanskje største problemet i markedet i dag er manglende likviditet og en lite oversiktlig prising av obligasjonene. Vi mener at gode låneavtaler og en konsistent kreditorutøvelse er helt avgjørende for å beholde et velfungerende kredittmarked.

Rapportering

Vi oppfordrer utstedere til å gi god og enhetlig rapportering til både aksjonærer og obligasjonseiere, herunder rapportering om utviklingen av relevante lånevilkår.

Krav til lånet

Vi arbeider for at lån legges ut med hensiktsmessige låneklausuler tilpasset den kredittrisiko lånet antas å representerer. Vi vil ikke investere i lån med mindre det oppnevnes en tillitsmann.

Misligholdssituasjoner

Dersom det oppstår betalingsmislighold eller brudd på andre klausuler i låneavtalen, vil Folketrygdfondet engasjere seg i obligasjonseiermøter og eventuelle restruktureringsprosesser. Vi vil legge til grunn at ordinær prioritetsrekkefølge skal følges. Vi er videre bevisst vårt ansvar for å bidra til gode løsninger, og vil kunne være med på å konvertere gjeld til egenkapital dersom vi mener det tjener våre interesser over tid. Ved konvertering av obligasjoner til aksjer vil vi legge våre eierprinsipper til grunn, men vårt engasjement vil i slike situasjoner normalt kreve en noe større involvering.

Overvåkning og ESG-analyser

Forhold knyttet til miljø, samfunnsansvar og eierstyring (ESG-spørsmål) er integrert i vår kapitalforvaltning, og påvirker hvor mye vi velger å investere i de aktuelle selskapene. Det er vår vurdering at måten en utsteder håndterer slike problemstillinger på, sier noe om kredittrisikoen. Alle utstedere i porteføljen omfattes av en overvåkningstjeneste der de vurderes opp mot internasjonale normer, konvensjoner og retningslinjer knyttet til bl.a. miljø, menneskerettigheter og korrupsjon.

VEILEDENDE DOKUMENTER:

NYTT VERKTØY

Vi har i år utviklet veiledninger som skal gjøre det enklere for selskapene å forholde seg til de forventningene vi som investor har.

Folketrygdfondet skal være en krevende, men forutsigbar eier. I tråd med vårt forvaltningsmandat stiller vi klare krav til selskapsstyring og selskapenes håndtering av miljø og samfunnsmessige forhold.

Selskapene er underlagt en rekke rapporteringskrav, både lovfestede krav og krav som følger av anbefalinger og standarder som det delvis er frivillig å følge. Vår erfaring er at mange av de rapporteringskrav som er forankret i anbefalinger og standarder, i ettertid implementeres i lovgivningen. Eksempler på dette er bestemmelsene i regnskapsloven §§ 3-3b og 3-3c om krav til redegjørelse om foretaksstyring og samfunnsansvar.

Vi har respekt for selskapenes tidsbruk, og ønsker derfor å gjøre dialogen med selskapene om eierspørsmål og samfunnsansvar så effektiv og målrettet som mulig. For å tydeliggjøre våre forventninger har vi utarbeidet veiledende dokumenter for selskapenes arbeid med

- lederlønsordninger
- menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter
- miljø
- antikorrupsjon

Våre veiledninger skal bidra til å vise hvilke retningslinjer vi forventer at selskapene har, og hvordan vi forventer at selskapene følger opp og rapporterer innenfor hvert område.

Veiledningene er forankret i Folketrygdfondets prinsipper for ansvarlig investeringspraksis. Folketrygdfondet følger både internasjonale og nasjonale anerkjente standarder for ansvarlig investeringsvirksomhet. Våre veiledninger til selskapene bygger derfor på FNS Global Compact og Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse.

Styret og ledelsen

Ansvar for selskapsstyring og håndtering av samfunnsmessige forhold ligger hos styret og ledelsen. Ulike selskaper har ulike utfordringer, og det er derfor viktig at styret og ledelsen vurderer og prioriterer hvilke problemstillinger som er meste aktuelle for egen forretningsmodell og strategi. Videre er det styrets ansvar å implementere hensiktsmessige retningslinjer, prosedyrer og rapporteringsrutiner.

-
- Folketrygdfondets veiledende dokumenter om eierspørsmål og samfunnsmessige forhold er tilgjengelig på vår hjemmeside www.ftf.no.
-

EKSTERNE INITIATIVER

NORSIF ETABLERT

Folketrygdfondet har vært med på å opprette Norsk forum for ansvarlige og bærekraftige investeringer, Norsif. Vi deltar fra før i flere samarbeidsprosjekter og initiativer.

Deltakelse i eksterne initiativer er viktig for å utveksle informasjon og erfaringer med andre investorer og holde oss oppdatert om nye reguleringer og standarder. Vi ønsker på denne måten også å bidra til utvikling av beste praksis.

Internasjonale initiativer

PRI Folketrygdfondet har siden 2008 vært tilsluttet FNs prinsipper for ansvarlige investeringer (PRI). Initiativets seks prinsipper tar utgangspunkt i at man som en ansvarlig eier og investor integrerer miljø, samfunnsmessige forhold og selskapsstyring (ESG-forhold) i forvaltningsarbeidet. Gjennom vår deltakelse i PRI er vi forpliktet til å rapportere om vår gjennomføring av prinsippene (se www.ftf.no).

CDP Folketrygdfondet deltar i Carbon Disclosure Project (CDP). Dette er en uavhengig, ikke-kommersiell organisasjon som årlig sender ut en undersøkelse til verdens største børsnoterte selskaper med spørsmål knyttet til klimaendringer og klimagassutslipp. CDP har på grunnlag av dette etablert verdens største database med informasjon om bedrifters håndtering

av klimagassutslipp. Folketrygdfondet har tilgang til denne databasen.

Norske initiativer

Folketrygdfondet er deltaker i Eierforum og Norges finansanalytikerforening, som igjen er representert i Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES). Folketrygdfondet er også deltaker i Styreinstutttet.

Folketrygdfondet vil samarbeide med andre aksjonærer i enkeltsaker der vi mener det er hensiktsmessig for å ivareta våre finansielle interesser. Videre kan vi samarbeide med andre investorer for å få større tyngde bak saker vi tar opp med et selskap.

Norsif Folketrygdfondet har i løpet av 2012 jobbet aktivt med opprettelsen av Norsk forum for ansvarlige og bærekraftige investeringer, Norsif, som ble offisielt stiftet 7. januar 2013.

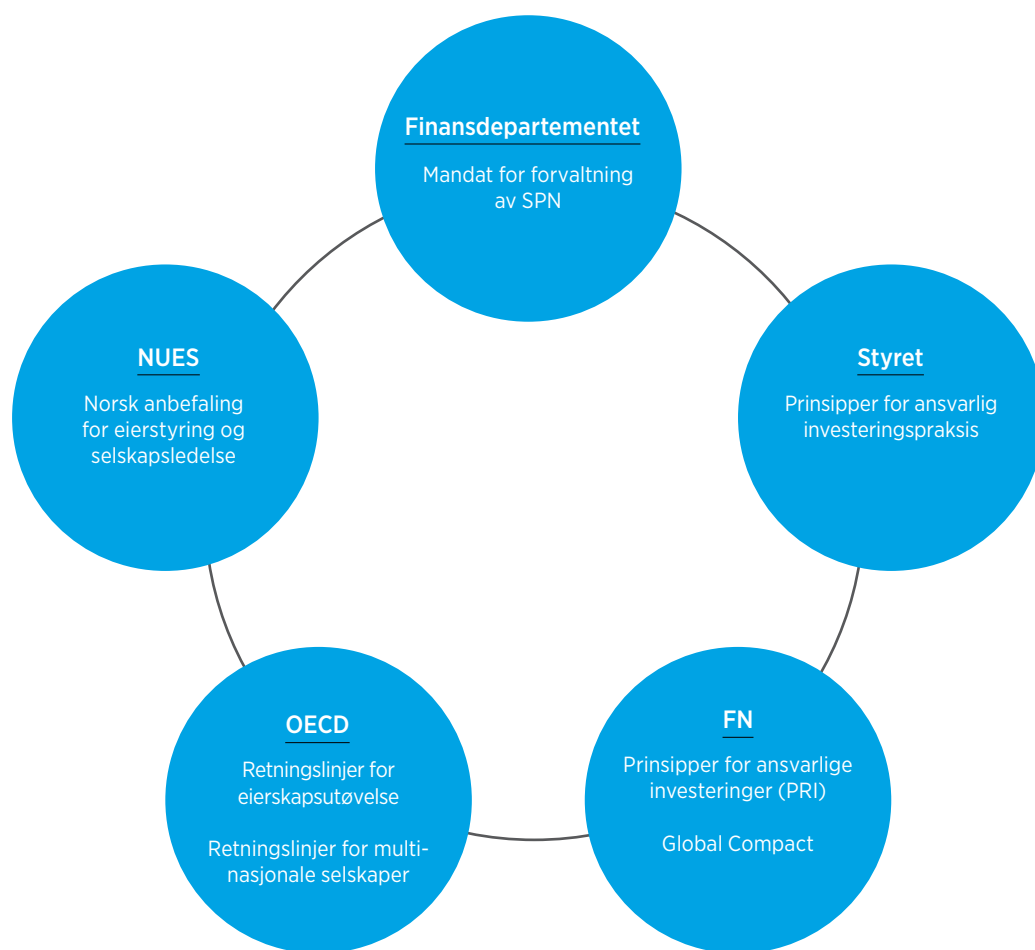
Norsif er en forening for kapitaleiere, forvaltere, tjenestetilbydere og bransjeorganisasjoner som har aktivitet i Norge. Som faglig forum skal Norsif fremme kunnskap om og bidra til utviklingen av fagområdet ansvarlige investeringer. Finans Norge (FNO) fungerer som Norsifs sekretariat. Se www.norsif.org.

VERV OG DELTAKELSE I INITIATIVER

Olaug Svarva, adm. direktør	Styremedlem Styreinstutttet
Christina Stray, sjefsjurist	Styremedlem Norske Finansanalytikeres Forening (NFF)
	Medlem NUES
	Medlem fagutvalg i Styreinstutttet
	Medlem valgkomiteen i Norsif
Melanie Brooks, senior analytiker	Styremedlem Norsif
Ann Kristin Brautaset, porteføljeforvalter	Komitee for tildeling av Stockmanprisen i regi av NFF
Nils Bastiansen, direktør aksjer	Medlem i Eierforum
Lars Tronsgaard, direktør renter og makro	Medlem i porteføljekomiteen NFF
	Styremedlem i Norsk Tillitsmann
Hege Kristine Huse, porteføljeforvalter	Obligasjonskomiteen i NFF

Folketrygdfondet er i løpet av 2013 blitt assosiert medlem i Verdipapirfondenes forening, VFF. Se oversikt over valgkomiteer og bedriftsforsamlinger side 23.

MANDAT, RETNINGSLINJER OG PRINSIPPER

UTDRAG AV MANDAT FOR FORVALTNINGEN AV STATENS PENSJONSFOND NORGE *

Kapittel 2. Ansvarlig investeringsvirksomhet*§ 2-1. Folketrygdfondets arbeid med ansvarlig forvaltning*

- (1) Forvaltningen av fondsmidlene skal bygge på målet om **høyest mulig avkastning**, jf. § 1-1 andre ledd. God avkastning på lang sikt anses å være **avhengig av en bærekraftig utvikling i økonomisk, miljømessig og samfunnsmessig forstand samt velfungerende, legitime og effektive markeder**.
- (2) Folketrygdfondet skal ha interne retningslinjer for å integrere hensyn til god selskapsstyring, miljø og samfunnsmessige forhold i investeringsvirksomheten **i tråd med internasjonalt anerkjente prinsipper for ansvarlig investeringsvirksomhet**. Integrering av disse hensyn skal skje under hensyn til SPNs investeringsstrategi og rollen som langsiktig finansiell forvalter.

§ 2-2. Eierskapsutøvelse

- (1) Folketrygdfondet skal ha som overordnet målsetning i sin eierskapsutøvelse å **sikre SPNs finansielle interesser**.
- (2) Eierskapsutøvelsen skal **baseres på FNs Global Compact, OECDs retningslinjer for eierskapsutøvelse og OECDs retningslinjer for multinasjonale selskaper**. Folketrygdfondet skal ha interne retningslinjer for utøvelse av eierrettighetene hvor det framgår hvordan disse prinsippene er integrert.

§ 2-3. Bidrag til utvikling av gode nasjonale standarder innen ansvarlige investeringer og Eierskapsutøvelse

Folketrygdfondet skal aktivt bidra til **utviklingen av gode nasjonale standarder innen ansvarlig investeringsvirksomhet og eierskapsutøvelse**.

* Vår utheving

Folketrygdfondet

Haakon VIIs gate 2
Postboks 1845 Vika
0123 Oslo

Tlf: 23 11 72 00
folketrygdfondet@ftf.no
www.ftf.no